

УДК 343.8:343.211.3(4УКР)

М.М. Яцишин,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права Волинського
національного університету
імені Лесі Українки

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРАВОВИЙ ГУМАНІЗМ ЯК ЧИННИК РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Основний сенс сучасного періоду формування демократичного суспільства і розбудови правової держави в Україні полягає у створенні сприятливих умов для життя і всебічного розвитку кожного громадянина, які б цілком відповідали міжнародним стандартам і загально визнаним у Європейських країнах уявленням про ставлення до людини як найвищої соціальної цінності. У досягненні цієї головної мети особливе місце належить такому важливому соціальному фактору впливу на рівень духовного розвитку нації, як право, в т.ч. і кримінально-виконавче, здатне за своєю природою наповнювати суспільні відносини гуманістичним змістом.

Політичні та соціальні зрушення, що відбулися з моменту утворення незалежної Української держави, обумовили необхідність розв'язання щонайменше трьох основних проблем, так чи інакше пов'язаних із гуманістичною сутністю права: по-перше, на основі отриманої після розпаду СРСР спадщини створити нову, цілісну, національну правову систему; по-друге, здійснювати раціональну адаптацію права до нових соціально-економічних і політичних відносин; по-третє, досягти оптимальної інтеграції права України в європейський і світовий гуманітарно-правовий простір. Саме тому в останні роки рішуче здійснюється реформування правової сфери та внесено низку радикальних змін в організацію і функціонування чинної системи судових та правоохоронних органів, яку зорієнтовано на забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини, як цього вимагають Всезагальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про захист прав людини і основних свобод, Європейські пенітенціарні правила [1, с.4-190], а також Конституція України (ст.3)[2, с.7].

У зв'язку з викладеним вище нині в Україні проходить активне обговорення законопроектів «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого та Кримінально-процесуального кодексів України», який з урахуванням європейських норм розробило Міністерство юстиції України і надало на узгодження до Кабінету Міністрів України, а також Указу Президента України від 25 квітня 2008 року №401/2008 «Про концепцію реформування Державної кримінально-виконавчої служби України[3].

Серед нововведень принципово важливою є нова класифікація установ виконання покарань, їх диференціація за рівнями безпеки: мінімального, середнього та максимального, а для засуджених до обмеження волі – кримінально-виконавчі установи відкритого типу. Важливим є також встановлення для засуджених до позбавлення волі прогресивної системи відбування покарання: поетапна зміна умов відбування покарання, застосування пільг, у тому числі поліпшення умов утримання, заміна не відбутої частини покарання більш м'яким, умовно-дострокове звільнення.

Відкриваються нові можливості щодо гуманізації режиму відбування покарання, поліпшення комунально-побутового забезпечення і медичного обслуговування засуджених. До виховної роботи із засудженими передбачено залучати батьків, інших близьких родичів, представників громадських та релігійних організацій, благодійних фондів, трудових колективів підприємств, установ. У діяльності колоній введені нові демократичні дорадчі органи – рада виправної колонії, а у виховних колоніях – педагогічна рада, які мають приймати колегіальні рішення з найбільш важливих питань

зміни умов тримання засуджених, а також застосування до них заходів заохочення і стягнення.

У контексті досліджуваної проблеми особливої уваги заслуговує питання щодо встановлення системи соціальних і правових гарантій, що забезпечують правовий статус засуджених, який визначається, виходячи із порядку і умов виконання та відбування конкретного виду покарання.

Засудженому гарантується правова допомога. Засуджені іноземці мають право підтримувати зв'язок з дипломатичними представниками і консульськими установами своїх держав, що не мають дипломатичних представників або консульських установ в Україні, - з дипломатичними представництвами держави, яка взяла на себе охорону їхніх інтересів, або міжнародними органами чи організаціями, які здійснюють їх захист.

Не можна залишити поза увагою такі складові елементи гуманістичної діяльності по запобіганню злочинам у місцях позбавлення волі, як виправлення та ресоціалізація засуджених. При цьому зазначена діяльність має носити комплексний і систематичний характер. Згідно сучасного законодавства, виправлення засудженого – це процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої право слухняної поведінки.

Підсумовуючи основні новочасні надбання в царині гуманізації виконання покарань в Україні, слід наголосити на тому, що вперше на рівні державного законодавства визначено загально-правові та галузеві специфічні принципи кримінально-виконавчого законодавства, що відповідає європейським нормам, а саме: невідворотність виконання і відбування покарань, законність, справедливість, гуманізм, демократизм, рівність засуджених перед законом, взаємна відповідальність держави та засудженого, диференціація й індивідуалізація виконання покарань, раціональне застосування примусових заходів і стимулювання правослухняної поведінки, поєднання покарання з виправним впливом, участь громадськості у діяльності органів і установ виконання покарань.

Література

1. Трубников В.М. Збірник нормативних актів з кримінально-виконавчого права України / В.М. Трубников, Ю.В. Шинкарьов; ХНУ ім. В.Н. Карабіна.- Х.: Харків юридичний, 2008.-684 с.- ISBN 978-966-8395-33-8.
2. Конституція України. Текст Основного Закону з офіційними тлумаченнями Конституційного Суду / огляд і коментарі В.Ф. Погорілка та В.Л. Федоренка.- Київ: наукова думка, 2006.-212с.- ISBN 966-00-0695-0.
3. Указ Президента України від 25 квітня 2008 р. №401/2008 «Про Концепцію реформування Державної кримінально-виконавчої служби України». Офіційне Інтернет - представництво Президента України.-Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/7811/html>.